

De bevordering van de economische zelfstandigheid door en voor vrouwen bij Vrouw en Vaart

De belemmerde en helpende factoren

Onderzoeksrapport

Auteurs:

Nesrien, Abu Ghazaleh,
onderzoeker

Met medewerking van:
Marlijn van de Pol

Feija Derks

CONTACTGEGEVENS

info@kenniscentrumongelijkheid.nl

Nesrien Abu Ghazaleh, Hogeschool van
Amsterdam

n.abu.ghazaleh@hval.nl

Inhoud

De bevordering van de economische zelfstandigheid door en voor vrouwen bij Vrouw en Vaart

Introductie	1
<i>Arbeidsparticipatie</i>	2
<i>Belemmeringen</i>	3
<i>Het hebben van capabilities</i>	4
<i>Sociale organisaties zoals Vrouw en Vaart</i>	4
Methode	6
<i>Storytelling</i>	6
Resultaten	7
<i>Toetreding tot Vrouw en Vaart</i>	7
<i>Het aanbod</i>	7
<i>Belemmerende factoren</i>	8
<i>Helpende Factoren</i>	9
<i>Persoonlijke Ontwikkeling</i>	10
Conclusie en Aanbevelingen	13
Referenties	16

De bevordering van de economische zelfstandigheid door en voor vrouwen bij Vrouw en Vaart

Introductie

Economische zelfstandigheid van vrouwen is een cruciaal aspect van gendergelijkheid en empowerment, waarbij het streven is naar een maatschappij waarin vrouwen de mogelijkheid hebben om financieel onafhankelijk te zijn, gelijke kansen te benutten en volwaardig deel te nemen aan economische activiteiten (Nicholls, 2009). Amsterdam Nieuw West is een stadsdeel met veel uitdagingen zoals de financiële zelfredzaamheid en welzijn van inwoners, met name vrouwen (Schoorl et al., 2018; gemeente Amsterdam, 2022). Ondanks vooruitgang in emancipatie ervaren vrouwen nog steeds ongelijke behandeling en kansen in vergelijking met mannen. Het streven is om de arbeidsparticipatie van vrouwen te vergroten, wat direct bijdraagt aan economische zelfstandigheid en het voorkomen van armoede en afhankelijkheid (Theory of Change Gendergelijkheid in werk, z.d.).

Vrouw en Vaart ontwikkelt verschillende programma's om de maatschappelijke positie van vrouwen in Nieuw West te bevorderen. Vrouw en Vaart, opgericht in 2003, is het ontwikkelingscentrum voor en door vrouwen die wonen, leven en werken in Amsterdam Nieuw West. Het is een plek waar vrouwen vanaf 15 jaar aan verschillende activiteiten of bijeenkomsten kunnen deelnemen.

Vrouwen leren de taal bij Vrouw en Vaart

Er is nog weinig bekend over de groep vrouwen die geen baan of uitkering hebben. Dit wordt ook onderstreept door het NWO-programma 'Versterking Economische Veerkracht van Vrouwen', waarin het deelonderzoek 'Op Weg naar Werk' zich richt op de redenen waarom sommige vrouwen geen betaald werk hebben. Het sluit aan bij ons onderzoek waar wij aan de hand van (voormalige) deelnemers willen achterhalen wat in het traject van Vrouw en Vaart hen heeft geholpen en wat niet, als het gaat om de verbetering van de arbeidsmarktpositie van deze vrouwen. Het gaat om de percepties van de doelgroep zelf, waardoor niet alleen de helpende en belemmerende factoren van het traject van Vrouw en Vaart worden achterhaald, maar ook de factoren in bredere zin. Zo kunnen wij bijdragen aan de benodigde kennis om de economische zelfstandigheid van vrouwen duurzaam te vergroten, en kunnen niet alleen Vrouw en Vaart de eigen aanpak verbeteren, maar kunnen de werkzame elementen ook binnen andere organisaties met hetzelfde impactgebied worden geïmplementeerd.

Afgelopen periode is door Vrouw en Vaart geïnvesteerd in de ontwikkeling van een doorlopende leerlijn in het activiteitenaanbod van Vrouw en Vaart: van ontmoeten en meedoen aan activiteiten, naar participeren via vrijwilligerswerk, empowermenttrainingen en opleidingstrajecten. Een en ander wordt gevolgd in een Piezo systeem, waarin de ontwikkelingsstappen die vrouwen maken, zijn te volgen. Iedere deelnemer bepaalt het eigen tempo en einddoel. Ook worden rolmodellen/ambassadeurs ingezet. We willen graag weten hoe effectief deze methode is geweest en welke resultaten op de lange termijn zijn behaald, met name bij vrouwen die al uit beeld zijn.

De centrale vraag van dit onderzoek is:

Wat zijn de helpende en belemmerende factoren van de werkzaamheden binnen Vrouw en Vaart met betrekking tot het verbeteren van de arbeidsmarktpositie op zowel de korte als de lange termijn?

In het volgende deel zullen we kort een introductie van het probleem van lage arbeidsparticipatie weergeven, gevolgd door de gevolgen ervan. Daarna zullen de belemmeringen worden besproken die bijdragen aan de lage arbeidsparticipatie, en ten slotte zullen we overgaan naar het concept van Capabilities en de rol van sociale organisaties zoals Vrouw en Vaart.

Arbeidsparticipatie

De arbeidsparticipatie van personen met een migratieachtergrond is al decennialang beduidend lager dan die van personen zonder een migratieachtergrond. Economische zelfstandigheid houdt in dat mensen minimaal zeventig procent van het wettelijk minimumloon verdienen via betaalde arbeid (de Pleijt & de Groote, 2022). Vrouwen met een migratieachtergrond uit niet-westerse landen, zoals Turkije, Marokko, Suriname en de Antillen, hebben over het algemeen een lagere opleiding, zijn minder vaak werkzaam en daardoor minder vaak financieel onafhankelijk in vergelijking met vrouwen met een westerse of Nederlandse achtergrond (Emancipatiemonitor 2020).

In 2021 had 77,1% van de niet-onderwijsvolgende vrouwen tussen 15 en 65 jaar betaald werk, terwijl dit bij mannen 86,8% was. Nederland staat op de derde plaats in de EU wat betreft de netto arbeidsparticipatie van zowel mannen als vrouwen. De arbeidsdeelname is sinds 2014 gestegen, vooral bij vrouwen, maar de groei verminderde in 2020 en 2021 (de Pleijt & de Groot, 2022).

Gevolgen lage arbeidsparticipatie

Mensen met variërende tot geen arbeidsparticipatie vertonen over het algemeen een verminderd mentaal kapitaal. Dit resulteert vaak in perioden van angst- of depressieve gevoelens, een gebrek aan zelfvertrouwen en een negatief zelfbeeld. Bovendien kenmerken zij zich vaak door lage inkomens en schuldenproblematiek. Daarnaast valt op dat deze groep vaak kampt met gezondheidsproblemen, te weinig beweging, beperkte sociale netwerken, eenzaamheid en een sobere levensstijl (Vrooman et al., 2023; Gemeente Amsterdam, 2022). Een aantal van deze vrouwen leeft nog steeds in situaties waarin mannen hun wil opleggen op basis van culturele en religieuze opvattingen (Beleidsbrief diversiteit en inclusiviteit, 8 december 2018).

Financiële afhankelijkheid resulteert in beperkte mobiliteit, verhoogde kwetsbaarheid voor armoede, seksueel en gendergerelateerd geweld, met alle negatieve gevolgen van dien. Het kan leiden tot gevoelens van minderwaardigheid en eenzaamheid, wat op den duur kan resulteren in sociaal isolement. Bovendien gaan de talenten van vrouwen verloren, wat een verlies betekent voor de samenleving als geheel. Het niet benutten van gelijke kansen impliceert onbenut potentieel voor de Nederlandse economie (Jongen et al., 2019; CPB, 2020).

Een langdurige afname in arbeidsparticipatie bij personen met een migratieachtergrond leidt niet alleen tot dezelfde financiële implicaties, maar beïnvloedt ook de gezondheid, sociale netwerken en het gevoel van verbondenheid. Het aanpakken van arbeidsmarktongelijkheden op basis van gender en migratieachtergrond draagt niet alleen bij aan economisch welzijn, maar heeft ook positieve effecten op bredere beleidsterreinen en bevordert sociaal welzijn in zijn geheel (Jongen et al., 2019; CPB, 2020).

Belemmeringen

Vrouwen hebben doorgaans minder betaald werk dan mannen, vooral vrouwen in kwetsbare posities, waaronder niet- of praktisch opgeleiden, laaggeletterden, vrouwen met migratieachtergrond, alleenstaande moeders, sociaal geïsoleerden en 55-plussers. Deze groepen ondervinden diverse hindernissen, zoals taalproblemen waar met name vrouwen met een migratieachtergrond taalbarrières ervaren, gebrek aan scholing, traditionele rolpatronen, beperkte kinderopvang, sociale isolatie en leeftijdsdiscriminatie (Theory of Change Gendergelijkheid in werk, z.d.). Ook kan er een mismatch tussen vraag en aanbod zijn door gebrek aan relevante werkervaring of worden de eigen mogelijkheden om te voldoen aan de eisen van passend werk laag ingeschat (Stavenuiter, 2020; Ommeren et al., 2011;). In bepaalde wijken van Nieuw West is zelfs meer dan de helft van de vrouwen niet economisch zelfstandig. Soms worden vrouwen belemmerd om deel te nemen aan activiteiten door hun partners (Vrouwenagenda Amsterdam Nieuw West, 2020). En wanneer zij werkzaam zijn, betreft het vaak minder uren (CPB, 2020).

Analyses van McKinsey (Graven & Krishnan, 2018) laten zien dat 230.000 vrouwen economisch zelfstandig kunnen worden als ze gemiddeld vijf uur per week extra zouden werken. Door te investeren in arbeidskansen voor vrouwen kunnen veel sociaal-maatschappelijke problemen worden voorkomen. Het bevorderen van gelijke kansen voor vrouwen op de arbeidsmarkt kan de groeiende arbeidstekorten in de zorg, het onderwijs en technische sectoren helpen te verminderen (Graven & Krishnan, 2018). Het stimuleren van de arbeidsparticipatie van vrouwen is direct gerelateerd aan het vergroten van economische zelfstandigheid in Nieuw West en het beperken van eerder genoemde gevolgen. Echter, voordat economische participatie kan plaatsvinden, moeten de juiste voorwaarden of mogelijkheden worden gecreëerd.

Het hebben van capabilities

Iedereen het recht heeft om het soort leven te leiden dat zij belangrijk vinden en de mogelijkheid hebben om betekenisvolle levens op te bouwen (Sen 1999; Andrade & Doolin, 2016). Mogelijkheden zijn eigenlijk alles wat nodig is om een zinvol leven te leiden (Nussbaum, 2011). De Capabilities benadering zegt dat welzijn te maken heeft met echte vrijheden (mogelijkheden) die mensen hebben om waardevolle dingen te bereiken, zoals 'dingen doen' (Austin, 2018). Mogelijkheden zijn de dingen die we allemaal nodig hebben om een goed leven te leiden.

Deze benadering erkent de hoop en dromen van een persoon, maar onderstreept tevens dat deze ondersteund moeten worden door concrete vaardigheden, middelen en sociale netwerken om ze te verwezenlijken (Cottam, Dillon, Hackett & Southgate, 2015). Zo kan het niet (goed) beheersen van de taal een belangrijke ontbrekende vaardigheid zijn waarom wordt gearzeld om actie te ondernemen, vaak vanwege schaamte, faalangst, gebrek aan zelfvertrouwen en een laag zelfbeeld (Verweij-Jonker Instituut; Movisie, 2020).

Onderzoek heeft aangetoond dat mensen met een laag zelfbeeld zichzelf eerder in relatief negatieve termen zullen beoordelen (Sommer & Baumeister, 2002). Het vergroten van het eigen initiatief kan ervoor zorgen dat een persoon weer instaat is om zelf weer de regie te nemen, wat het vooruitzicht op werk positief beïnvloedt. Door empowerment ervaren vrouwen geleidelijk aan een helder beeld van hun doelen en ontwikkelen ze meer zelfvertrouwen en positiever zelfbeeld. Dit stelt hen in staat om vervolgens actiever te worden in het verkennen van mogelijkheden voor scholing of werk. Het is van essentieel belang voor deze vrouwen om hun eigen capaciteiten en voorkeuren te identificeren (Stavenuiter et al., 2020; Razenberg, 2018a). Op deze manier kunnen zij een leven voor zichzelf ontwikkelen dat betekenis heeft.

Sommigen stellen dat 'beleid gericht zou moeten zijn op het vergroten van mogelijkheden - de ruimte waarbinnen mensen een opvatting van een goed leven kunnen ontwikkelen en de gelegenheid en het vermogen hebben om in lijn met die opvatting te leven' (Austin, 2018, pagina 10). Dit is precies wat Vrouw en Vaart doet omdat zij in de praktijk zien dat vrouwen uit de doelgroep zich niet bewust zijn van hun talenten en mogelijkheden. Door hun omstandigheden en door hun sociale omgeving worden zij niet gestimuleerd om hierover na te denken.

Sociale maatschappelijke organisaties zoals Vrouw en Vaart

Initiatieven of sociale maatschappelijke organisaties in de buurt spelen een belangrijke rol, aangezien deze initiatieven de bewoners stimuleren om elkaar te activeren (de Jong & de Graaf, 2017). Sociale organisaties spelen een cruciale rol als verbindende schakel tussen

bijvoorbeeld de gemeente en de betreffende doelgroep. Door samenwerking kunnen beide partijen profiteren van elkaars expertise. Bijvoorbeeld kunnen gemeenten gebruikmaken van de kennis en de brugfunctie van migranten- en vrouwenorganisaties. Daarnaast kunnen organisaties elkaar ondersteunen om effectieve toegang tot de doelgroep te verkrijgen (Stavenuiter et al., 2020; De Gruijter & Razenberg, 2019).

Vrouw en Vaart is een ontwikkelingscentrum voor en door vrouwen die wonen, leven en werken in Amsterdam Nieuw West. Onderzoekers geven aan dat sociale maatschappelijke organisaties oplossingen bieden voor verschillende soorten sociale problemen en effectief zijn in het genereren van economische en sociale waarde (o.a. Haugh & Talwar, 2014; Acs, Boardman & McNeely, 2013; Murphy & Coombes, 2009). Soms zelfs meer dan de overheid zou hebben gekund (Stephen, Patterson, Kelly, & Mair, 2016).

Vaak wordt verondersteld dat een organisatie echt impact maakt als dat met harde cijfers kan worden onderbouwd. Barraket en Yousefpour (2013) noemen als uitdaging de complexiteit van het operationeel maken van de 'impact'; en organisatorische uitdagingen bij het verzamelen en analyseren van gegevens in de loop van de tijd (p.448). Daarom is het van belang om de effectiviteit van een organisatie zoals Vrouw en Vaart onder de loep te nemen.

Catering binnen Vrouw en Vaart

Methodie

In drie Storytelling workshops zijn 19 verhalen opgehaald over de ervaringen bij Vrouw en Vaart. Het grootste deel van de vrouwen nam momenteel deel aan de trajecten van Vrouw en Vaart, maar ook enkele vrouwen die de trajecten hebben afgerond, hebben deelgenomen. De vrouwen zijn via medewerkers van Vrouw en Vaart gevraagd om mee te doen. Iedereen die heeft deelgenomen aan de workshop kreeg een bol.com bon t.w.v. 25 euro.

Storytelling

Het vertellen van verhalen laat niet alleen zien hoe dingen echt zijn, maar helpt ook om ze zo te maken (Czarniawska, 2004; Spector-Mersel, 2010). Iedereen heeft een verhaal over zichzelf en hun leven, en het soort verhaal dat ze maken, kan hun leven en activiteiten een positieve of negatieve waarde geven, waardoor ze sterker worden of niet (Rappaport, 1995).

Empowerende plekken zijn plekken waar verschillende persoonlijke en gemeenschapsverhalen open en positief worden gedeeld (de Kreek, 2014; Rappaport, 1995). Het vertellen van verhalen is handig om een goed beeld van jezelf te maken, biedt steun en een kans om op een nieuwe manier over zichzelf na te denken, wat mensen helpt om hun toekomst positief te zien. Verhalen vertellen betekent dat je je eigen ervaringen deelt, wat herinneringen creëert, betekenis geeft aan gebeurtenissen en je een gevoel van identiteit geeft (Rappaport, 1995).

Echte ervaringen zijn de basis van deze verhalen, die een begin, midden en eind hebben en vaak een duidelijk punt hebben (Rappaport, 1995). Door je verhaal te delen, voel je je sterker, wat betekent dat je bewust en continu nadenkt over jezelf, met respect voor anderen en zorgzaam meedoet, zodat je beter gebruik kunt maken van waardevolle dingen in jezelf en je omgeving (Rappaport, 1998). Het biedt een kans om sociale vaardigheden te oefenen in een veilige omgeving en zorgt voor een gevoel van empowerment, wat zorgt voor een versterking van het zelfbeeld, vertrouwen in eigen kunnen, ontdekken eigen kwaliteiten, wat nuttig kan zijn in verschillende situaties (Stavenuiter et al., 2020), zoals een sollicitatiegesprek.

Doordat bij Storytelling de verhalen en percepties van de vrouwen zelf in kaart worden gebracht, levert dit ook bredere, meer algemene informatie op met betrekking tot helpende en belemmerende factoren in het zelfstandig maken van economisch kwetsbare vrouwen. Denk aan sociale normen, gewoontes of (percepties van) discriminatie. Deze informatie draagt bij aan bredere maatschappelijke vraagstukken over ongelijke kansen of de arbeidsmarktpositie van mensen met een migratieachtergrond. Kortom, verhalen vertellen kan een krachtig hulpmiddel zijn, en daarom is voor deze methode van dataverzameling gekozen in dit onderzoek.

Bij Storytelling is de verteller 'de held' van zijn eigen verhaal/reis, in dit geval het verhaal 'de reis' richting arbeidsparticipatie. Tijdens de reis geven helpers en tegenstanders het verhaal een boeiend verloop. Helpers zijn de positieve wendingen en tegenstanders zijn aspecten die het verhaal negatief doen kantelen. Helpers en tegenstanders kunnen klein of groot zijn, kunnen personen zijn maar ook dingen, gebeurtenissen en omstandigheden die het verhaal op en neer doen golven. Hierdoor is het een goed instrument om te achterhalen wat de helpende en belemmerende factoren zijn.

In de workshop is aan verhalen en narratieve technieken gewerkt, in dit geval over hun 'reis' naar arbeidsparticipatie tot nu toe. Allereerst is veiligheid gecreëerd om het verhaal te durven vertellen. Vervolgens zijn verschillende technieken geïntroduceerd om aan verhalen te werken. Tenslotte hebben de deelnemers aan hun verhaal gewerkt en deze gedeeld. Deze verhalen zijn opgenomen, getranscribeerd en geanalyseerd met het computerprogramma MAXQDA.

Resultaten

Toetreding tot Vrouw en Vaart

De vrouwen zijn via verschillende wegen bij Vrouw en Vaart terecht gekomen. Een aantal vrouwen ontdekte Vrouw en Vaart op eigen initiatief, bijvoorbeeld door actief op zoek te gaan in de buurt. Mond-tot-mondreclame speelde ook een belangrijke rol. Vrouwen hoorden over Vrouw en Vaart van mensen in hun buurt, klasgenoten van taallessen, of via persoonlijke aanbevelingen.

Veel vrouwen kwamen naar Vrouw en Vaart via doorverwijzingen van gemeentelijke instanties, zoals klantmanagers, buurtteams, en maatschappelijk werkers. Deze doorverwijzingen waren vaak gericht op het aanpakken van specifieke behoeften, zoals het leren van de Nederlandse taal of het volgen van opleidingen.

Enkele vrouwen kwamen via verwijzingen van huisartsen of zelfs van hun kinderen. Deze doorverwijzingen waren meestal gericht op het verbeteren van het welzijn, het aanpakken van depressies, of het deelnemen aan sociale activiteiten.

Het aanbod

Het aanbod bij Vrouw en Vaart omvat een breed scala aan educatieve en recreatieve activiteiten, met een focus op de ontwikkeling en het welzijn van vrouwen. Tijdens de workshops zijn diverse opleidingen genoemd, waaronder vooral hospitality, zorg en welzijn.

Naast vakgerichte opleidingen omvat het aanbod taallessen, zowel gericht op het verbeteren van het Nederlands als het leren van andere talen zoals Arabisch. Dit draagt bij aan de taalvaardigheid van de deelnemers.

Sport en recreatie spelen een belangrijke rol, met activiteiten zoals aerobics, yoga, zwemmen, fietslessen, pilates, een loopgroep, breiles en emotionele training 'Ik ontmoet mij' voor vrouwen.

Wat de deelnemers ook goed heeft geholpen is het feit dat zij toegang hebben tot gratis kinderopvang, waardoor ze de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan de aangeboden activiteiten zonder zich zorgen te maken over de zorg voor hun kinderen.

Opgemerkt moet worden dat Vrouw en Vaart ook fungeert als een sociaal platform waar vrouwen niet alleen educatieve kansen vinden, maar ook vriendschappen opbouwen en elkaar ondersteunen. De gemeenschap speelt een cruciale rol in het bevorderen van welzijn en zelfvertrouwen.

Tijdens de Storytelling workshops zijn ook naar belemmerende en helpende factoren gevraagd in hun traject van Vrouw en Vaart tot nu toe, die besproken zullen worden.

Belemmerende factoren

De belemmeringen omvatten veelal factoren die zich meer in de privésferen afspelen. Enkele vrouwen delen hun gezondheidsproblemen als een uitdaging maar ook het starten van een gezin, het krijgen van kinderen en persoonlijke gezinsverplichtingen worden genoemd als obstakels voor werk en opleiding.

Quote – *“Ik ben een moeder van vier kinderen en een man. Vijf kinderen”.*

Ook de sociale rolverdelingen kunnen een rol spelen. Tijdbeperkingen, zoals het combineren van gezinsverantwoordelijkheden met studie of werk, worden als moeilijk ervaren. Veelal wordt verwacht dat de vrouw thuis voor de kinderen zorgt en niet werkt. En wanneer er wel gewerkt wil worden dan wordt dat niet altijd thuis begrepen en wordt aanpassen van schema's lastig als er thuis geen concessies worden gedaan.

Quote – *“Met diploma's ging ik thuis zitten. Mijn man zei: "Je hoeft niet te werken”.*

Een vrouw beschrijft een gevoel van eenzaamheid bij aankomst in Nederland en een andere vrouw omschrijft het krijgen van een depressie als ze in een scheiding ligt. Het gebrek aan sociale contacten en de moeilijkheid om met anderen te praten wordt genoemd als een uitdaging. Hierdoor blijft ook bijvoorbeeld schaamte aanwezig over de scheiding. Bij de komst bij Vrouw en Vaart kwam de vrouw tot de ontdekking dat zij niet de enige was. Langzaam maar zeker kwam zij uit haar depressie door de steun en herkenning van anderen binnen Vrouw en Vaart.

Sommige vrouwen ondervinden weerstand of onbegrip van hun omgeving, zoals klantmanagers of familieleden, met betrekking tot hun inspanningen om werk te vinden of een opleiding te volgen. Een vrouw had problemen met de klantmanager omdat die persoon niet kon inzien dat het reizen met het ov met kinderen naar de andere kant van de stad een hele uitdaging is voor haar is.

Quote – *“Dus de klantmanager zegt: je bent niet gegaan en nu krijg je minder geld”.*

Maar ook wordt door verschillende vrouwen aangegeven dat taal een moeilijkheid is. Sommigen vinden Nederlands moeilijk en willen extra taallessen volgen. Taalproblemen worden ook genoemd als een obstakel voor het volgen van opleidingen en het vinden van

werk. Taal beperkt in alles, in het kunnen uiten van de behoeften, het kunnen maken van contact en het kunnen krijgen van een baan.

Quote – *“Toen ik hier kwam durfde ik het de eerste keer niet. Ik vind Nederlands zo moeilijk. Ik ben echt bang”.*

Helpende Factoren

Er wordt benadrukt dat Vrouw en Vaart niet alleen de opleidingen en cursussen biedt, maar ook kansen creëert voor vrouwen om zichzelf te stimuleren en te ontwikkelen. Verschillende vrouwen hebben opleidingen gevolgd en sommigen hebben werk gevonden door middel van de ondersteuning en mogelijkheden die Vrouw en Vaart biedt.

Opleiding volgen en Ervaring opdoen

Alhoewel we niet heel veel vrouwen hebben gesproken die al een langere tijd weg zijn bij vrouw en vaart, hebben er toch een paar deelgenomen aan de workshops. Van die groep hebben verschillende vrouwen werk gevonden in verschillende sectoren, zoals huishoudelijke hulp, persoonlijke zorg, gastvrouw, bloedafname medewerker, achter de kassa en meer. Sommigen zijn begonnen met vrijwilligerswerk en hebben zich later ontwikkeld tot betaalde banen (ook binnen Vrouw en Vaart zelf). Veel vrouwen hebben positieve ervaringen en zijn tevreden met de opleidingen en kansen die ze hebben gekregen bij Vrouw en Vaart.

Het grootste deel van de vrouwen die wij hebben gesproken zitten nog (in een traject) bij Vrouw en Vaart. Er worden verschillende opleidingen genoemd waaronder formele educatie en vaardigheidsontwikkeling, variërend van hospitality tot zorg- en welzijn. Ook hebben de meeste vrouwen vrijwilligerswerk gedaan of stage gelopen, zoals werken in de catering tijdens de hospitality opleiding, in café, bij de Meervaart, Pantar of een bioscoop

Quote – *“Daarna ben ik de hospitality opleiding begonnen op niveau één. Ik heb hier stage gelopen en tijdens de stage heb ik heel veel dingen geleerd bij de catering”.*

Veel van de vrouwen benoemen dat vrijwilligers werk ervoor heeft gezorgd dat zij de Nederlandse taal konden leren, waarbij vrouwen hun communicatieve vaardigheden konden verbeteren en actief konden deelnemen aan diverse activiteiten.

De consistentie van vrijwilligerswerk, zelfs na het voltooien van opleidingen, benadrukt de blijvende impact van betrokkenheid bij Vrouw en Vaart op de levens van deze vrouwen. Deelnemers hebben niet alleen praktische vaardigheden verworven, zoals het bereiden van maaltijden voor grote groepen of werken bij de kinderopvang, maar hebben ook deelgenomen aan workshops en therapiegroepen ter bevordering van persoonlijke ontwikkeling. Vrijwilligerswerk wordt dus niet gezien als alleen een platform voor het verwerven van ervaring, maar ook voor het leren van de taal en voor persoonlijke groei en ontwikkeling.

Zij uiten veelal tevredenheid over hun huidige situatie en zijn trots op hun prestaties, zoals het behalen van diploma's, het vinden van werk en het volgen van opleidingen, en hebben toekomstplannen, zoals het volgen van verdere opleidingen, solliciteren zodra ze hun diploma krijgen, of zichzelf verder ontwikkelen bijvoorbeeld als leerlingencoördinator

Quote – *“Ik doe vrijwilligerswerk bij Vrouw en Vaart als gastvrouw en beheerder. Mijn doel is om in de toekomst te gaan werken. Nog zes maanden. Zodra ik mijn diploma krijg ga ik solliciteren, want ik ben helemaal opgegroeid. Ik voel me heel goed, ik ben nog sterker geworden”.*

Taal

Zoals gezegd was het verbeteren van de Nederlandse taalvaardigheid door deelname aan verschillende opleidingen en cursussen een belangrijke helpende factor, niet alleen tijdens het vrijwilligerswerk maar ook door het daadwerkelijk volgen van taallessen

Verschillende vrouwen hebben inburgeringscursussen gevolgd en met succes het inburgeringsdiploma behaald. Ook heeft verbetering van de Nederlandse taalvaardigheid een positief effect op het zelfvertrouwen en de sociale cohesie van de respondenten. Ze voelen zich nu comfortabeler om met anderen te praten, wat aantoont dat taalverwerving niet alleen een instrumentele vaardigheid is, maar ook een sociale impact heeft.

Quote – *“Daarna de taal leren, dan vrijwilligerswerk bij de kinderopvang. Ik ging ook in de bar werken. Daarna had ik contact met mensen, veel mensen hier, en veel praten”.*

Persoonlijke Ontwikkeling

Veel vrouwen benadrukken dat hun persoonlijke ontwikkeling is verbeterd door deel te nemen aan activiteiten en opleidingen bij Vrouw en Vaart, waarbij ze aanvankelijk laag begonnen maar nu op een veel hoger niveau staan. Er wordt gewezen op de waarde van competenties die vrouwen inbrengen, zelfs als ze weinig formele scholing hebben genoten. Het ontdekken van deze competenties in cursussen draagt bij aan het versterken van zelfbeeld en zelfvertrouwen.

De persoonlijke begeleiding en stimulatie van medewerkers lijken cruciaal te zijn voor het overwinnen van twijfels en het behalen van successen. Ze hebben nieuwe vaardigheden geleerd en voelen zich gegroeid als individuen. Ze hebben de kracht en het vertrouwen om hun doelen te bereiken. De gemeenschap binnen Vrouw en Vaart biedt een veilige omgeving om angsten te overwinnen, zoals het durven praten in het openbaar, het volgen van moeilijke opleidingen, en het behalen van diploma's. Er wordt gestimuleerd om te proberen en te durven, wat essentieel is voor zelfontwikkeling.

Quote – *“Je krijgt de stempel: je kan het, probeer het maar en het gaat je zeker lukken. Je krijgt vertrouwen”. “Ik werk nu wel op een HBO denk- en werkniveau. Maar ik wil die hbo-diploma toch wel binnen kunnen halen, dan kan ik het helemaal waarmaken”.*

Vrouw en Vaart worden gewaardeerd voor het aanleren van zelfstandigheid, waarbij ze leren om zelfstandig te werken, verantwoordelijkheid te nemen en beslissingen te nemen, en leren om 'nee' te zeggen waardoor ze een bepaalde mate van assertiviteit aanleren en het stellen van grenzen. Vrouw en Vaart wordt herhaaldelijk genoemd als een cruciale plek voor deze persoonlijke ontwikkelingen. Het lijkt een omgeving te bieden waarin vrouwen kunnen leren, groeien en hun zelfvertrouwen kunnen versterken.

Sociale Steun

De vrouwen benadrukken de waarde van sociale steun die ze hebben ontvangen bij Vrouw en Vaart. De organisatie fungeert als een toevluchtsoord waar vrouwen samenkomen en een ondersteunende gemeenschap vormen. Het wordt beschreven als een vertrouwde plek waar ze begrepen worden, waar ze een luisterend oor vinden en waar ze geholpen worden met hun culturele en persoonlijke problemen.

Quote – *Ze [Vrouw en Vaart] hebben mij echt geholpen want ik was echt gebroken. Ik had helemaal geen zelfvertrouwen. Vroeger mocht ik geen contact met de mensen, burens. Ik was helemaal alleen, dus hier heb ik veel contact”.*

Ze beschouwen Vrouw en Vaart als een plaats waar ze sociaal contact kunnen leggen, nieuwe mensen ontmoeten en bestaande vriendschappen kunnen versterken. Het sociaal contact omvat een diverse groep mensen, variërend van collega's tot medecursisten en burens. De ontmoetingen worden als waardevol ervaren, vooral omdat het hen in staat stelt mensen te ontmoeten die ze anders niet zouden kennen. De ervaringen benadrukken het idee van samenwerking en ondersteuning binnen de gemeenschap. De vrouwen delen hoe ze elkaar stimuleren, hoe zij elkaars voorbeeld zijn, oplossingen zoeken en samenwerken, wat bijdraagt aan hun gevoel van empowerment.

Ook wordt er gesproken over het positieve effect van sociaal contact op de mentale gezondheid. Het sociale netwerk dat hier is opgebouwd, speelt een cruciale rol bij het verminderen van eenzaamheid en het bieden van emotionele steun. Het feit dat mensen elkaar bellen om te informeren naar elkaars welzijn benadrukt het ondersteunende karakter van de gemeenschap.

Quote – *“Het was een oplossing voor mijn eenzaamheid, vooral na de geboorte van mijn zoon. Ik moest jarenlang thuis blijven en al mijn contacten waren gestopt. Als een eerste stap kwam ik goed terecht bij Vrouw en Vaart”.*

Verschillende vrouwen tonen een gevoel van empowerment door anderen te helpen en als ambassadeurs van Vrouw en Vaart te fungeren. Ze hebben geleerd zelfstandig te zijn, voor zichzelf op te komen en anderen te inspireren. Het delen van ervaringen en uitdagingen met anderen in een vergelijkbare situatie wordt beschouwd als een krachtig instrument voor empowerment. Dit draagt bij aan een gevoel van gemeenschappelijkheid en begrip.

Tenslotte moet worden opgemerkt dat veel vrouwen af en aan bij Vrouw en Vaart terecht komen. De laagdrempeligheid van het centrum, de veiligheid die gecreëerd is en de verschillende betekenissen die Vrouw en Vaart heeft voor de vrouwen is een belangrijk punt om te benoemen. Zij hebben altijd het gevoel weer terug te kunnen keren.

Quote – *“En wat ik mooi vind aan vrouw en vaart, je krijgt een traject. Als het traject klaar is, dan is het niet van: doe, we kennen jou niet. Je kan altijd bij hun terecht, je bent altijd welkom”.*

Conclusie en Aanbevelingen

Concluderend kan worden gesteld dat de economische zelfstandigheid van vrouwen in Amsterdam Nieuw West een cruciale kwestie is, gezien de uitdagingen op het gebied van financiële zelfredzaamheid en welzijn, met name onder vrouwen met een migratieachtergrond. De inspanningen van Vrouw en Vaart als ontwikkelingscentrum voor en door vrouwen spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van de maatschappelijke positie van deze vrouwen.

Diploma gehaald

Het onderzoek richtte zich op het identificeren van zowel helpende als belemmerende factoren binnen de activiteiten van Vrouw en Vaart om de arbeidsmarktpositie van vrouwen te verbeteren door middel van Storytelling workshops.

De belemmeringen voor arbeidsparticipatie, zoals taalproblemen, sociale isolatie, en traditionele rolpatronen, sluiten aan bij de eerder gevonden belemmerende factoren die gevonden zijn door het niet of weinig participeren in arbeid (Vrooman et al., 2023; CPB/SCP, 2020; Gemeente Amsterdam, 2022) en worden actief aangepakt door Vrouw en Vaart. Door middel van diverse programma's en activiteiten, variërend van opleidingen en taallessen tot vrijwilligerswerk en sociale bijeenkomsten, heeft Vrouw en Vaart een omgeving gecreëerd waar vrouwen niet alleen praktische vaardigheden verwerven, maar ook hun persoonlijke ontwikkeling bevorderen.

Een opvallend resultaat is dat vrouwen groeien in hun zijn en dus hun welzijn. Zij krijgen niet alleen de vaardigheden mee om het leven te leiden dat zij willen maar ook het zelfvertrouwen om dat te kunnen bereiken. De vrouwen voelen zich sterker, hebben meer zelfvertrouwen in hun capaciteiten en durven stappen te zetten richting arbeidsparticipatie. Dit empowermentproces is te zien in verschillende aspecten, zoals het ontwikkelen van een duidelijk beeld van hun doelen, het identificeren van eigen capaciteiten en voorkeuren, en het actief worden in het verkennen van mogelijkheden voor scholing of werk. Dit sluit aan bij de Capabilities benadering die uit dat de sociale en

economische context de mogelijkheid zou moeten bieden om individuele vermogens te benutten. En wanneer deze mogelijkheden dus ontbreken dan zullen onbenutte vermogens van mensen bijvoorbeeld leiden tot een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Het is van belang dat mensen de vrijheid hebben om een leven te kiezen dat aansluit bij hun persoonlijke voorkeuren, zodat ze kunnen handelen in overeenstemming met wat zij als noodzakelijk beschouwen, rekening houdend met de beschikbare mogelijkheden (Sen, 1999; Nussbaum, 2011). Daar helpt de bijdrage van Vrouw en Vaart dus in.

Ook is de sociale ondersteuning die wordt aangeboden, zowel door de medewerkers als door de deelnemers, een rode draad door de verhalen van de vrouwen. Het opbouwen van vriendschappen, het delen van ervaringen met mededeelnemers en het ontvangen van ondersteuning van medewerkers en het zien rolmodellen bij Vrouw en Vaart hebben allemaal bijgedragen aan het succes van de deelnemers. Het creëren van een gemeenschap en het gevoel van solidariteit ondersteunen de vrouwen niet alleen emotioneel, maar bieden ook praktische hulp en advies bij het overwinnen van obstakels.

Over de impact op lange termijn hebben we een minder goed beeld gekregen. De vrouwen die aan de Storytelling workshops deelnamen zaten vaak nog in het proces. Een enkeling had wel al een baan maar opgemerkt moet worden dat we geen vrouwen hebben gesproken die niet meer in beeld waren bij Vrouw en Vaart. Hebben zij ook de positieve impact van Vrouw en Vaart ervaren? Hebben zij inmiddels een baan? Daar hebben we geen zicht op.

Dus hoewel de resultaten grotendeels positief zijn, is het belangrijk op te merken dat sommige vrouwen niet in beeld zijn of nog in het traject zitten en hun definitieve arbeidsmarktpositie nog moeten bereiken. Het meten van de impact op de lange termijn vereist daarom follow-uponderzoek om te zien hoe de deelnemers zich ontwikkelen na hun betrokkenheid bij Vrouw en Vaart.

De bevordering van economische zelfstandigheid bij vrouwen, met name in gemeenschappen met uitdagingen zoals Amsterdam Nieuw West, vereist gerichte en inclusieve benaderingen. Vrouw en Vaart, als een ontwikkelingscentrum voor en door vrouwen, toont aan bij te dragen aan het vergroten van de arbeidsparticipatie en economische zelfstandigheid van vrouwen in de gemeenschap door niet alleen het kunnen verkrijgen van een diploma maar vooral ook het zelfvertrouwen en de steun te geven aan vrouwen die dit nodig hebben.

Wij bevelen dan ook aan om maatregelen te implementeren om vrouwen met gezinsverplichtingen beter te ondersteunen, zoals nu al met de opvang wordt gedaan. Overweeg flexibele schema's voor activiteiten en ondersteuning bij het organiseren van de balans tussen gezin en opleiding/werk.

Het blijven investeren in taalgerelateerde programma's blijft belangrijk omdat verbetering van de taalvaardigheid een sleutelfactor is voor het vergroten van het zelfvertrouwen, het opdoen van sociale contacten en het geloof in zichzelf om werkzaamheden te kunnen verrichten en dus de arbeidsparticipatie te vergroten.

Bij de storytellingworkshops volgde het merendeel de Hospitality opleiding. Wellicht is het interessant om te inventariseren waar de diverse behoeften en interesses van vrouwen ligt. Overweeg ook opleidingen voor sectoren met groeipotentieel op de arbeidsmarkt.

Uit ons onderzoek blijken vooral de minder goed meetbare resultaten van belang. Kijk of ook de bredere effecten op hun welzijn, zelfvertrouwen en sociale integratie te volgen zijn. En blijf de nadruk op persoonlijke ontwikkeling voortzetten, omdat dit een belangrijk aspect is voor vrouwen om hun zelfbeeld en zelfvertrouwen te versterken. Blijf activiteiten aanbieden die gericht zijn op competentie-ontwikkeling en empowerment.

Versterk samenwerkingen met lokale gemeentelijke instanties, bedrijven en andere sociale organisaties om de impact te vergroten. Werk samen aan het verder wegnemen van belemmeringen die vrouwen ervaren bij het zoeken naar werk. Faciliteer de betrokkenheid van lokale werkgevers bij het programma van Vrouw en Vaart. Werk samen met bedrijven om stages, werkervaringsplaatsen en mogelijkheden voor tewerkstelling te creëren.

Onze resultaten uit de Storytelling workshops onderstrepen het belang van dergelijke sociale maatschappelijke organisaties in het bevorderen van economische zelfstandigheid en sociale inclusie, met het potentieel om niet alleen het leven van individuen te transformeren maar ook bij te dragen aan bredere maatschappelijke doelen van gelijkheid en empowerment.

Zelfvertrouwen en Trots

Referenties

Acs, Z. J., Boardman, M. C., & McNeely, C. L. (2013). The social value of productive entrepreneurship. *Small Business Economics*, 40, 785-796.

Andrade, A. D., & Doolin, B. (2016). Information and communication technology and the social inclusion of refugees. *MIS Quarterly*, 40(2), 405-416.

Austin, A. (2018). Well-Being and Social Justice: In Defence of the Capabilities Approach. In *The Politics of Wellbeing* (pp. 49-70). Palgrave Macmillan, Cham.

Barraket, J., & Yousefpour, N. (2013). Evaluation and social impact measurement amongst small to medium social enterprises: Process, purpose and value. *Australian Journal of Public Administration*, 72 (4), 447-458.

Centraal Planbureau (CPB). (2020). *Centraal Economisch Plan*. Geraadpleegd op: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Centraal-Economisch-Plan-CEP-2020.pdf>

Cottam, Dillon, Hackett & Southgate. (2015). *Wellogram Learning Report*. Participle.

Czarniawska, B. (2004). The uses of narrative in social science research. In *Handbook of Data Analysis* (pp. 649-666).

de Kreek, M. (2014). Empowerment from a narrative perspective: learning from local memory websites.

de Pleijt, A. M., & de Groote, J. (2022). Vrouwen minder vaak economisch zelfstandig door verdeling zorgtaken. *ESB Economisch Statistische Berichten*, 107(4811), 295-297.

Graven, W., & Krishnan, M. (2018). Het potentieel pakken: De waarde van meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen op de Nederlandse arbeidsmarkt. *McKinsey*.

Gruijter, M. de & Razenberg, I. (2019). Work first, vrouwen later? Arbeidstoeleiding van vrouwelijke statushouders. In *Beleid en Maatschappij 2019* (46), 1, 7-22.

Haugh, H. M., & Talwar, A. (2016). Linking social entrepreneurship and social change: The mediating role of empowerment. *Journal of Business Ethics*, 133(4), 643-658.

Movisie. (2020). *Inclusie en diversiteit. Wat, waarom en hoe?*

Jongen, E., Merens, A., Ebregt, J., & Lanser, D. (2019). *Vrouwen aan de top*. Centraal Planbureau/Sociaal en Cultureel Planbureau, Notitie, augustus.

Murphy, P. J., & Coombes, S. M. (2009). A model of social entrepreneurial discovery. *Journal of Business Ethics*, 87, 325-336.

Nicholls, A. (2009). 'We do good things, don't we?': 'Blended Value Accounting' in social entrepreneurship. *Accounting, Organizations and Society*, 34(6-7), 755-769.

Nussbaum, M. C. (2011). *Creating Capabilities*. Harvard University Press.

OECD. (2016). *Making Integration Work: Refugees and Others in Need of Protection*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264251236-en>.

Rappaport, J. (1995). Empowerment meets narrative: Listening to stories and creating settings. *American Journal of Community Psychology*, 23(5), 795-807.

Razenberg, I., Kahmann, M., & De Gruijter, M. (2018a). Mind the gap: Barrières en mogelijkheden voor de arbeidsparticipatie van vluchtelingenvrouwen. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). (2020). *Emancipatiemonitor 2020*. Den Haag.

Sen, A. K. (1999). *Development as Freedom*. New York: Alfred A. Knopf.

Schoorl, R., Desain, L., van Geuns, R. C., & Schaap, R. (2018). Financiële zelfredzaamheid in Amsterdam Nieuw-West: Rapportage laatste fases van het onderzoek. Hogeschool van Amsterdam, Urban Management.

Sommer, K. L., & Baumeister, R. F. (2002). Self-evaluation, persistence, and performance following implicit rejection: The role of trait self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(7), 926-938.

Spector-Mersel, G. (2010). Narrative research: Time for a paradigm. *Narrative Inquiry*, 20(1), 204-224.

Stavenuiter, M., Kahmann, M., Kok, E., van Mourik, K., Out, M., & de Gruijter, M. (2020). Re-integratie van vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Stephan, U., Patterson, M., Kelly, C., & Mair, J. (2016). Organizations driving positive social change: A review and an integrative framework of change processes. *Journal of Management*, 42(5), 1250-1281.

Theory of Change Gendergelijkheid in werk. Onderdeel van de Subsidieregeling 'diversiteit en inclusiviteit voor allianties Amsterdam 2021-2023' z.d.

Vrooman, C., Boelhouwer, J., Iedema, J., & Van der Torre, A. (2023). Eigentijdse ongelijkheid. De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal. *Sociaal en Cultureel Planbureau*.

Vrouwenagenda Amsterdam Nieuw West. (2020). Geraadpleegd op: <https://www.amsterdam.nl/stadsdelen/nieuw-west/vrouwenagenda-nieuw-west/>

Stichting Kenniscentrum Ongelijkheid

Bezoekadres: HVA – Theo Thijssenhuis
(Wibautstraat 2, Amsterdam)

Postadres: Postbus 2171, 1000 CD Amsterdam

www.kenniscentrumongelijkheid.nl